

Průběžná zpráva o realizaci studie o sociálně patologických dopadech hazardních her v ČR

Komplexní analýzu výskytu hazardního hraní v ČR a jeho sociálních a zdravotních dopadů a souvislostí realizuje Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (NMS) od března 2013 na podkladě zadání ministra financí podle usnesení vlády České republiky č. 655 ze dne 6. září 2012, které ministru financí uložilo zadat NMS „zpracování studie o sociálně patologických dopadech hazardních her na společnost a předložit tuto studii vládě“. Termín pro předložení této zprávy je 30. dubna 2014.

Cílem komplexní analýzy je shrnout informace o výskytu hazardního hraní v ČR včetně jeho problémových forem, o sociálních, zdravotních a dalších dopadech a souvislostech hazardního hraní v kontextu legislativních, regulačních, preventivních a léčebných opatření a případně doporučit ministerstvu financí a vládě ČR další kroky v politice ČR realizované v této oblasti.

S cílem podpořit zpracování této analýzy ustavilo NMS tzv. širší pracovní skupinu složenou ze zástupců relevantních subjektů v oblasti hazardního hraní v ČR a dále tzv. core tým, který se podílel na zpracování dílčích analýz. Složení členů core týmu a širší pracovní skupiny je uvedené v příloze 1.

Pracovní skupina se v r. 2013 sešla dvakrát (2. dubna a 7. listopadu 2013) a diskutovala zaměření analýzy a její průběžné výsledky. Naposledy, potřetí se sejde 1. dubna 2014 a bude připomínkovat a diskutovat návrh závěrečné zprávy studie.

V lednu 2014 byla připravena průběžná verze zprávy ze studie, která byla revidována na setkání redakční rady tvořené autorským a core týmem a nejpozději v polovině března bude rozeslána k připomínkám členům širší pracovní skupiny. Poté bude odeslána vládě spolu s hlavními návrhy a doporučeními dalších kroků v oblasti monitorování a regulace hazardního hraní. V průběhu dubna 2014 bude dále provedena jazyková korektura české verze zprávy, překlad do angličtiny a zpráva bude v obou jazykových verzích vydána jako publikace NMS.

Z průběhu studie je zřejmé, že se podařilo shromáždit a analyzovat informace, které poprvé v ČR podávají komplexní přehled o rozsahu a vzorcích hazardního hraní v populaci ČR, včetně problémového a patologického hráčství, o jeho zdravotních a sociálních dopadech. Kromě zpracování existujících dat (např. údajů ze zdravotnické statistiky, z evidence z oblasti provozování hazardních her shromažďované ministerstvem financí, z evidence

obecně závazných vyhlášek ministerstev financí a vnitra, ze závěrečných zpráv k dotačním řízením, z dříve provedených průzkumů jako sčítání adiktologických služeb apod.) bylo provedeno několik cílených studií a šetření, zejména:

- blok o hazardním hraní v celopopulační studii užívání návykových látek (Národní výzkum 2012),
- otázky týkající se hazardního hraní ve dvou omnibusových šetřeních v r. 2012 a dalších dvou v r. 2013,
- otázky týkající se hazardního hraní v omnibusovém průzkumu Lékaři ČR v r. 2012,
- dotazníková studie mezi osobami léčenými pro patologické hráčství zaměřená na rozvoj, vzorce a dopady hazardního hraní,
- kvalitativní studie mezi osobami léčenými pro patologické hráčství zaměřená na rozvoj, vzorce a dopady hazardního hraní,
- dotazníkový průzkum v obcích ČR zaměřený na výskyt hazardního hraní, aspektů s ním spojených a na zkušenosti s regulací,
- kvalitativní (případové) studie ve vybraných obcích zaměřené na výskyt hazardního hraní, aspektů s ním spojených a na zkušenosti s regulací,
- průzkum zaměřený na hazardní hraní (a návykové látky) v sociálně vyloučených lokalitách (ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování),
- korelační studie souvislostí nabídky hazardního hraní na krajské, okresní a obecní úrovni s demografickými a socioekonomickými ukazateli,
- dotazníkový průzkum mezi linkami důvěry a internetovými poradnami zaměřený na problematiku poradenství v oblasti hazardních her,
- monitoring příčin zadlužení u klientů dluhových poraden (ve spolupráci s Asociací občanských poraden).

Bylo provedeno několik odhadů problémového hráčství ukazujících, že v současné době je možno cca 150 tis. obyvatel ČR označit za problémové hráče, z toho 40–80 tis. osob za patologické hráče. Největší problém z hlediska rozvoje patologického hráčství představují elektronická herní zařízení (tzv. automaty, tj. výherní hrací přístroje, videoloterijní terminály a další podobná zařízení). Zdá se, že fenoménem s rostoucím významem z hlediska rozvoje problémového hraní je on-line hraní a zejména tzv. live sázky.

Podařilo se také shromáždit údaje o komorbiditě hazardních hráčů – zejména jde o souvislost s duševními poruchami (zejména poruchami osobnosti a neurotickými poruchami), užíváním návykových látek, sebevražedností.

Jsou k dispozici údaje svědčící o souvislosti hazardního hraní s negativními sociálními jevy. Dostupnost hazardního hraní na úrovni okresů statisticky významně koreluje s negativními

sociodemografickými ukazateli, jako jsou nezaměstnanost, nízký příjem nebo úbytek obyvatelstva. Na úrovni obcí byla pozorována souvislost provozování hazardních her v hernách s vyšším výskytem rušení veřejného pořádku, opilostí a s hraním osob pobírajících sociální dávky. Jako převážně negativní byl v obcích hodnocen vliv hazardu na obecní infrastrukturu, turistický ruch, sportovní aktivity, vzhled veřejného prostoru apod. Také mezi problémovými hráči byly pozorovány výrazné negativní sociální dopady hraní – narušení a rozpad rodin, problémy v zaměstnání, ztráta zaměstnání (značný podíl hráčů v léčbě jsou nezaměstnaní), zadluženost.

Hazardní průmysl je zdrojem nemalých příjmů do veřejných rozpočtů, za současné úpravy odvodů zejména do rozpočtů obecních. Právě jako pozitivní se vliv provozování hazardních her ukázal v oblasti příjmů do veřejných rozpočtů a v oblasti vytváření pracovních míst.

Je zřejmé, že hazardní hraní, resp. problémové hráčství, má řadu společných rysů s problematikou návykových látek. Jde o společný etiologický podklad v oblasti neurobiologické, v oblasti osobnostních rysů s prokázanou souvislostí se zvýšenou impulzivitou a s dalšími faktory v rámci obecně přijímaného bio-psycho-sociálního modelu závislosti (důkazem je např. čerstvé zařazení patologického hráčství mezi závislostní poruchy v páté verzi Diagnostického a statistického manuálu Americké psychiatrické asociace v r. 2013).

Výsledky studie tuto souvislost hazardního hraní s užíváním legálních i nelegálních drog potvrzují. V ČR jsou poruchy duševní a poruchy chování spojené s užíváním alkoholu a nelegálních drog první a druhou nejčastější komorbiditou léčených patologických hráčů. Velmi často nebo často užívalo při hraní cigarety, alkohol, konopné látky nebo pervitin 72 %, 50 %, 18 %, resp. 17 % patologických hráčů.

Výskyt hazardního hraní v obcích je často dáván do souvislosti s problémy spojenými s opilostí. Lokálně jsou také patrné souvislosti mezi hernami provozovanými občany vietnamské národnosti a výrobou a distribucí drog (západní Čechy).

Přes existenci relativně dobře dostupné sítě adiktologických služeb je však zastoupení problémových hráčů v léčbě nízké, což může být způsobeno různými faktory, jako jsou neexistence specializovaných služeb pro problémové hráče, skrývání problému před okolím nebo nízká informovanost hráčů a jejich rodin o možnostech pomoci a léčby.

Další podrobné výsledky není dosud možno zveřejnit vzhledem k tomu, že stále probíhá redakce zprávy s výsledky studie a připomínkování širší pracovní skupinou také teprve proběhne. Proběhne také připomínkové řízení materiálu s výsledky a doporučeními studie

před jeho předložením vládě. Resorty a další klíčové instituce jsou členy širší pracovní skupiny a uvítáme jejich připomínky již v této následující fázi.
